

مرکز جهانی علوم اسلامی

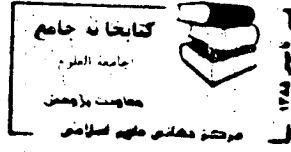
مسئول عقائدی که نویسند در این پایان نامه

اظهار کرده است نمی باشد

استفاده از این اثر

با ذکر منبع

بلا مانع است

پایان نامه کارشناسی ارشد

گروه علوم قرآن و حدیث

عنوان:

بررسی تطبیقی «آیات امّات المؤمنین»

استاد راهنما:

حجت الاسلام و المسلمین دکتر محمد فاکر میدی (دام ظلّه العالی)

استاد مشاور:

حجت الاسلام و المسلمین دکتر احمد مرادخانی (دامت توفیقاته)

دانش پژوه:

طالب رضا هندی

سال تحصیلی ۸۵ - ۱۳۸۴

کتابخانه جامع مرکز جهانی علوم اسلامی
شماره ثبت: ۱۰۳۸
تاریخ ثبت:

اهداء و تقدیر

به محضر مبارک حضرت ختمی مرتبت، رحمة للعالمین، احمد
مجتبی، محمد مصطفیٰ صلی الله علیه وآله وسلم، وهمچنین بضعة
الرّسول، سیده نساء العالمین، صدیقه کبری، حضرت فاطمه زهراء سلام
الله علیها، وهمسر گرامی آن بانوی بزرگ، یعسوب الدّین، امام الموحّدین
حضرت امیر المومنین علی بن ابی طالب علیه السلام، و یازده فرزندان
ایشان (که وجود عالم به برکت آنها است)، و ازواج صالح پیامبر گرامی
صلی الله علیه وآله وسلم که از بذل جان و مال و اولاد، در راه حق اسلام
دریغ نکردند.

تشکر و قدر دانی

پس از شکر و سپاس بی کران بدرگاه خداوند بخشنده و مهربان از همه کسانی که در نوشتن این پایان نامه نوعی کمک کرده اند.

مخصوصاً از سروران و اساتید محترم حضرت حجة الاسلام والمسلمین دکتر محمد فاکر میبدی (زیدعزه) و حضرت حجة الاسلام والمسلمین دکتر احمد مراد خانی (زیدعزه) که راهنمایی و مشاوره اینجانب را تقبل نمودند، تشکر و قدر دانی کرده، از خداوند منان برای این بزرگواران

و همین طور مسئولین مدرسه عالی امام خمینی رضوان... تعالی علیه، قم خصوصاً مدیریت این مدرسه حضرت حجة الاسلام والمسلمین سیدسجاد هاشمیان "دام ظلّه" توفیق روز افزون مسئلت می نمائیم.

چکیده مطالب

آنچه نوشته شده، محصول کوشش و تلاش است در حد توان، و در آن از منابع و مصادر بسیاری که در دست بوده استفاده شده است.

این تحقیق دارای يك مقدمه چهار فصل و يك خاتمه است.

فصل اول کلیات: در این فصل معنای لغوی واژه های آم و مومنین (مؤمن) بیان شده است و همچنین معنای اصطلاح قرآنی و عرف و مسلمین، و تقسیم بندی کیفیت تزویج همسران پیامبر گرامی و تعداد همسران پیامبر، و نیز پاسخ به مستشرقین که بعضی از آنها می گویند که کثرت زوجات پیامبر گرامی به خاطر تمایلات جنسی بوده و آیا نزول آیه امهات المومنین شامل زنان پیامبر گرامی از دنیارفته نیز می شود؟ بیان شده است.

فصل دوم: این فصل مربوط است به جایگاه امهات المومنین در قرآن، و این فصل دارای دو بخش است.

بخش اول: در این بخش آیاتی از قرآن که نوعی دلالت بر ستایش و مدح امهات المومنین دارند مورد بحث و بررسی قرار گرفته اند.

بخش دوم: در این بخش آیاتی از قرآن کریم که دلالت بر نکوهش و ذم امهات المومنین دارند در این فصل آورده شده است که از نظر قرآن بعضی از همسران پیامبر گرامی بوده اند که مرتکب کارهای خلاف و گناهی شده اند، و دلای آنها منحرف گشته و خداوند آنها را به توبه دعوت نموده است و سپس تهدیدات شدید خداوند متوجه آنها است.

فصل سوم: این فصل مربوط است به جایگاه امهات المومنین در احادیث، این فصل دارای دو بخش است.

بخش اول: این بخش مربوط است به ستایش و مدح امّهات المومنین، و در این بخش روایاتی از فریقین آورده شده است که نوعی بر مدح و ستایش امّهات المومنین دلالت دارند و مورد بحث بررسی قرار گرفته اند.

بخش دوم: در این بخش روایات و احادیث از منابع فریقین آورده شده اند که بعضی از همسران رفتارهای به ساحت پیامبر گرامی داشته اند که موجب ناراحتی شدید آن حضرت بوده، مانند افشاء راز آن حضرت، امّ المومنین عایشه به پیامبر گرامی گفت: «ما اری ربک الا یسارع فی هواک» و نیز شهادت دروغین امّ المومنین حفصه و امّ المومنین عایشه در محضر خلیفه، که موجب محرومیت ارث پدری حضرت زهرا سلام الله علیها شد، و خروج امّ المومنین عایشه بر خلیفه عادل و برحق، که موجب کشته شدن هزاران نفر از مسلمانان شد بیان شده و مورد بحث و بررسی قرار گرفته است.

فصل چهارم: در این فصل احکام شرعی مخصوص امّهات المومنین بیان شده، آیا امّهات المومنین احکام شرعی مخصوص دارند؟

آنچه از بررسی آیات و روایات بدست می آید این است که آنها، غیر از حرمت نکاح و وجوب احترام و تعظیم و گرامیداشت آنها، چیز دیگر یعنی احکام مخصوص دیگر ندارند، نه آنها برای دیگر مومنان محرّمند و نه برای آنها ارث می گذارند و...

خاتمه:

در این خاتمه خلاصه این تحقیق آورده شده است و یک نتیجه بیان شده است و آن این است که همسران پیامبر گرامی به دوسه تقسیم می شوند.

الف: همسران پیامبر گرامی که تا آخر عمر در اطاعت خدا و پیامبر گرامی زندگی خود را ادامه دادند.

ب: همسران پیامبر گرامی که از اطاعت خدا و پیامبرش سرباز زدند، و مرتکب خطاها و گناهانی شدند که موجب ناراحتی خدا و پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وسلم بوده، و آنها در آیات قرآن و روایات و احادیث مورد سرزنش قرار گرفته اند.

فهرست مطالب

صفحات	عنوان
	الف: اهداء و تقدیم
	ب: تشکر و قدردانی
	ج: چکیده مطالب
	د: فهرست مطالب
۲۲.....	مقدمه
۲۳.....	تعریف موضوع
۲۳.....	سوالهای اصلی تحقیق
۲۳.....	ضرورت تحقیق
۲۴.....	پیشینه تحقیق
۲۵.....	هدفهای تحقیق
۲۶.....	فرضیه های تحقیق

۲۶..... روش تحقیق

۲۶..... تقسیم بندی بحث و خلاصه ای از مطالب

۱ - فصل اول: کلیات

۲۹..... معنای امّ در لغت

۳۱..... موارد استعمال امّ در کلام خدا

۳۱..... نتیجه بحث

۳۲..... معنای ام در قرآن و عرف مسلمین

۳۵..... نتیجه بحث

۳۶..... معنای مؤمن در لغت

۳۷..... نتیجه بحث

۳۷..... معنای مومن در اصطلاح مفسرین

۳۸..... نتیجه بحث

۳۸..... جمع بندی مطالب

۴۰..... کیفیت تزویج همسران پیامبر گرامی^ص از منظر قرآن

۴۳..... تعداد همسران پیامبر گرامی صلی الله علیه وآله وسلم

۴۷..... جمع بندی مطالب

۴۹..... اسامی همسران پیامبر گرامی^ص که در کتب مختلف مشترك و مشابه هستند

۵۰..... يك اشکال و جواب

۵۴..... يك پرسش و پاسخ

۵۴..... آیت کریمه

۵۴..... ترجمه

دیدگاه مفسرین.....	۵۵
آیه کریمه.....	۵۷
دیدگاه مفسرین.....	۵۷
جمع بندی مطالب.....	۵۸

۲- فصل دوم : جایگاه اُمّهات المومنین در قرآن

بخش اول : ستایش امهات المومنین در قرآن

۱. بی مانندی همسران پیامبر گرامی صلی الله علیه وآله وسلم.....	۶۳
آیه کریمه.....	۶۳
ترجمه.....	۶۳
بیان.....	۶۳
دیدگاه مفسرین اهل سنت.....	۶۳
دیدگاه مفسرین شیعه.....	۶۵
بیان نتیجه کلی.....	۶۶
۲- اعطای لقب اُمّ المومنین به همسران پیامبر گرامی.....	۶۷
آیه کریمه.....	۶۷
ترجمه.....	۶۷
دیدگاه مفسرین پیروان مکتب اهل بیت علیهم السلام.....	۶۷
دیدگاه مفسرین اهل سنت.....	۶۸
جمع بندی مطالب و نتیجه کلی.....	۶۹
۳- حجاب و حرمت ازدواج با همسران پیامبر.....	۷۰
آیه کریمه.....	۷۰

۷۰	ترجمه
۷۰	شان نزول آیه
۷۱	بیان مطلب
۷۲	بیان يك نکته
۷۴	بیان نتیجه
۷۵	۴- پاداش مضاعف برای همسران پیامبر گرامی
۷۵	آیه کریمه
۷۵	ترجمه
۷۵	بیان دیدگاه پیروان مکتب اهل بیت علیهم السلام
۷۶	بیان دیدگاه مکتب اهل سنت
۷۷	بیان يك نکته
۷۷	جمع بندی مطالب
۷۸	۵- گذشت از حق
۷۸	آیه کریمه
۷۸	ترجمه
۷۸	شان نزول در کتب پیروان مکتب اهل بیت علیهم السلام
۷۸	شان نزول در کتب اهل سنت
۸۰	جمع بندی مطالب
۸۰	نقد و بررسی
۸۳	۶- دفاع از أم المومنین
۸۳	آیه کریمه
۸۳	ترجمه

۸۴.....	معنای افك در لغت.....
۸۴.....	معنای عصبة در لغت.....
۸۵.....	نتیجه بحث.....
۸۵.....	شان نزول آیه کریمه.....
۸۵.....	شان نزول اول.....
۸۸.....	نقد و بررسی این شان نزول.....
۹۱.....	شان نزول دوم.....
۹۲.....	نقد و بررسی این شان نزول.....
۹۲.....	جمع مطالب.....
۹۳.....	نتیجه بحث.....

بخش دوم: ذم أمهات المومنین در قرآن

۹۶.....	۱- توقع بیجا بعضی از همسران پیامبر گرامی.....
۹۶.....	آیات کریمه.....
۹۶.....	ترجمه.....
۹۷.....	شان نزول در کتب پیروان مکتب اهل بیت علیهم السلام.....
۹۸.....	شان نزول در کتب تفسیری مکتب اهل سنت.....
۹۹.....	بررسی و بیان نکات.....
۱۰۰.....	يك پرسش و پاسخ.....
۱۰۱.....	بیان دو نکته.....
۱۰۲.....	نتیجه بحث.....
۱۰۳.....	۲- عقوبت مضاعف.....

- آیه کریمه..... ۱۰۳
- ترجمه ۱۰۳
- معنای واژه ضعف ۱۰۳
- دیدگاه پیروان مکتب اهل بیت^ع..... ۱۰۴
- دیدگاه مکتب اهل سنت..... ۱۰۶
- جمع بندی مطالب..... ۱۰۷
- ۳- تنبیه بعضی از همسران ۱۰۸
- آیه کریمه..... ۱۰۸
- ترجمه ۱۰۸
- شان نزول در کتب اهل سنت..... ۱۰۸
- شان نزول در کتب تفسیری مکتب اهل بیت^ع..... ۱۰۹
- جمع بندی و بیان نتیجه..... ۱۰۹
- ۴- افشاء راز پیامبر گرامی^ص ۱۰۹
- آیه کریمه..... ۱۱۰
- ترجمه ۱۱۰
- شان نزول در کتب اهل سنت ۱۱۰
- شان نزول در کتب تفسیری شیعه ۱۱۲
- بررسی و بیان نکات..... ۱۱۴
- یک پرسش..... ۱۱۵
- یک بحث فرعی ۱۱۵
- نقد و بررسی ۱۱۶
- ۵- عتاب و تهدیدات خدا به بعضی از همسران پیامبر گرامی^ص ۱۱۷

۱۱۷	الف. ضرورت توبه
۱۱۷	آیه کریمه
۱۱۷	ترجمه
۱۱۷	شان نزول و بیان مصادیق
۱۱۷	بیان مصادیق آیه
۱۱۸	نتیجه
۱۱۸	ب. تهدید خداوند به طلاق
۱۱۸	آیه کریمه
۱۱۸	ترجمه
۱۱۸	بیان
۱۱۹	مراد از صالح المومنین در این آیه چه کسی است
۱۲۱	ج. بشارت عذاب
۱۲۱	ایذاء رسانی به ساحت پیامبر گرامی صلی الله علیه وآله وسلم
۱۲۱	۱. ایذاء بالفعل
۱۲۱	۲. ایذاء بالقول
۱۲۲	نتیجه
۱۲۳	یک پاسخ و پرسش
۱۲۵	۶- عصمت
۱۲۵	آیه تطهیر
۱۲۵	ترجمه
۱۲۵	شان نزول در منابع پیروان مذهب اهل بیت علیهم السلام
۱۲۷	شان نزول در منابع اهل سنت

۱۲۹.....	دسته بندی مفسرین در مورد شان نزول
۱۳۰.....	بررسی آیات و روایات
۱۳۲.....	جمع بندی مطالب

۵- فصل سوم: جایگاه اُمّهات المومنین در احادیث

بخش اول: ستایش اُمّهات المومنین در احادیث

۱۳۷.....	۱- خدیجه بنت خویلد
۱۳۷.....	معرفی اجمالی
۱۳۸.....	فضائل ام المومنین خدیجه بنت خویلد
۱۳۸.....	جایگاه خدیجه در بهشت
۱۳۹.....	سلام خداوند از زبان جبرئیل
۱۳۹.....	تقرب جستن عائشه به پیامبر با ذکر خدا
۱۳۹.....	برترین زنان
۱۴۰.....	تقسیم ذبیحه به دوستان خدیجه
۱۴۰.....	ازدواج نکردن پیامبر تا وفات خدیجه
۱۴۰.....	پیامبر انگور بهشت را به خدیجه خوراند
۱۴۰.....	شرکت در اولین نماز
۱۴۱.....	انفاق در راه اسلام
۱۴۱.....	حزن پیامبر در وفات خدیجه
۱۴۱.....	وفات
۱۴۲.....	۲- امّ المومنین عائشه بنت ابی بکر
۱۴۲.....	معرفی اجمالی

- ۱۴۲..... فضائل ام المومنین عائشه
- ۱۴۲..... آمدن عائشه در خواب پیامبر
- ۱۴۲..... فضیلت عائشه مانند ترید
- ۱۴۲..... عائشه زن پیامبر در دنیا و آخرت
- ۱۴۳..... فضیلت عائشه بر دیگر زنان
- ۱۴۳..... سلام جبرئیل بر عائشه
- ۱۴۳..... بلاغت عائشه
- ۱۴۳..... بررسی این روایات
- ۱۴۴..... جریان تزویج پیامبر باعائشه
- ۱۴۵..... وفات
- ۱۴۶..... ۳- أم المومنین حفصه
- ۱۴۶..... معرفی اجمالی
- ۱۴۶..... فضائل ام المومنین حفصه
- ۱۴۶..... رجوع پیامبر پس از طلاق بدستور جبرئیل
- ۱۴۶..... رجوع پیامبر بخاطر رحمت به عمر
- ۱۴۷..... رجوع پیامبر بخاطر خود عمر
- ۱۴۷..... بررسی این روایت
- ۱۴۸..... جریان ازدواج
- ۱۴۸..... وفات
- ۱۴۹..... ۴- أم المومنین سوده بنت زمعه
- ۱۴۹..... معرفی اجمالی
- ۱۴۹..... فضائل ام المومنین سوده بنت زمعه

- ۱۴۹..... انفاق و صدقه سوده
- ۱۴۹..... جریان تزویج با پیامبر صلی الله علیه وآله وسلم
- ۱۵۰..... وفات
- ۱۵۱..... ۵- أمّ المؤمنین أمّ سلمه
- ۱۵۱..... معرفی اجمالی
- ۱۵۱..... فضائل ام المؤمنین ام سلمه
- ۱۵۱..... کثرت سلام پیامبر به ام سلمه
- ۱۵۱..... جبران غم فرقت شوهرش با ازدواج با پیامبر
- ۱۵۲..... نزول آیه تطهیر در خانه ام سلمه
- ۱۵۲..... ام سلمه امین امام حسین علیه السلام
- ۱۵۲..... دیدن پیامبر در رویا هنگام شهادت امام حسین^ع
- ۱۵۲..... ابای ام سلمه از رفتن با عائشه
- ۱۵۳..... جریان تزویج پیامبر صلی الله علیه وآله وسلم با ام سلمه
- ۱۵۳..... وفات
- ۱۵۴..... ۶- أمّ المؤمنین أمّ حبیبه
- ۱۵۴..... معرفی اجمالی
- ۱۵۴..... فضائل ام حبیبه
- ۱۵۴..... نزول آیه هنگام ازدواج با پیامبر صلی الله علیه وآله وسلم
- ۱۵۴..... کشیدن چادر پیامبر از زیر پدر ابی سفیان
- ۱۵۵..... جریان تزویج با پیامبر
- ۱۵۶..... وفات
- ۱۵۷..... ۷- أمّ المؤمنین صفیه بنت حنی

- ۱۵۷..... معرفی اجمالی
- ۱۵۷..... فضائل ام المومنین صفیه بنت حُیّ
- ۱۵۷..... خطاب به صحابه ملقب نمودن به ام
- ۱۵۷..... صفیه از صلب پیامبران
- ۱۵۸..... جریان تزویج پیامبر باصفیه
- ۱۵۸..... وفات
- ۱۵۹..... ۸- أم المومنین زینب بنت جحش
- ۱۵۹..... معرفی اجمالی
- ۱۵۹..... فضائل ام المومنین زینب بنت جحش
- ۱۵۹..... نزول آیه
- ۱۵۹..... زوجه پیامبر در بهشت
- ۱۵۹..... تصدق زینب
- ۱۶۱..... جریان تزویج پیامبر با زینب
- ۱۶۱..... وفات
- ۱۶۲..... ۹- أم المومنین حویره بنت حارث
- ۱۶۲..... معرفی اجمالی
- ۱۶۲..... فضائل ام المومنین حویره بنت حارث
- ۱۶۲..... کثرت تسبیح
- ۱۶۲..... جریان تزویج با پیامبر صلی الله علیه وآله وسلم
- ۱۶۳..... وفات
- ۱۶۴..... ۱۰- أم المومنین میمونه بنت حارث
- ۱۶۴..... معرفی اجمالی

- ۱۶۴..... جریان تزویج با پیامبر گرامی صلی الله علیه وآله وسلم
- ۱۶۴..... وفات
- ۱۶۵..... جمع بندی و خلاصه مطالب
- بخش دوم: ذمُّ اُمّهات المومنین در احادیث
- ۱۶۷..... توطئه و نقشه کشی عائشه و حفصه علیه پیامبر^ص
- ۱۶۷..... تظاهر عائشه و حفصه علیه پیامبر صلی الله علیه وآله وسلم
- ۱۶۸..... افشاء راز پیامبر توسط حفصه
- ۱۶۸..... تمسخر عائشه به ام سلمه
- ۱۶۹..... تمسخر عائشه و حفصه به صفیه بنت حُیّ
- ۱۷۰..... توقع بیجا و تنبیه ابو بکر و عمر به عائشه و حفصه
- ۱۷۱..... حسادت عائشه به خدیجه از زبان خودش
- ۱۷۲..... تعقیب شبانه پیامبر^ص توسط عایشه
- ۱۷۲..... بی ادبی عائشه به ساحت مقدس پیامبر صلی الله علیه وآله وسلم
- ۱۷۳..... معرفی نمودن پیامبر را به عنوان قاتل توسط عائشه
- ۱۷۳..... نیرنگ عائشه و حفصه به اسماء
- ۱۷۳..... نیرنگ حفصه و عائشه به زنی از بنی عامر
- ۱۷۴..... شهادت دروغین عائشه و حفصه علیه حضرت زهراء سلام الله علیها
- ۱۷۴..... خروج عائشه و حدیث پیامبر صلی الله علیه وآله وسلم
- ۱۷۶..... درخواست عائشه با ام سلمه و عکس العمل ام سلمه
- ۱۷۷..... نامه ام سلمه به امیر المومنین علیه السلام
- ۱۷۷..... نامه عائشه به حفصه و شادی حفصه
- ۱۷۸..... فتنه انگیزی در قتل عثمان از عائشه

۱۷۸.....حقانیت امیر المومنین علیه السلام و باغی بودن مخالفین آنحضرت

۱۸۰.....حیثیت قانونی نداشتن گروه عائشه و معاویه

۱۸۱.....جمع بندی مطالب

۴- فصل چهارم: احکام شرعی مخصوص أمّهات المومنین

۱۸۶.....۱- مادر بودن أمّهات المومنین

۱۸۶.....آیه کریمه

۱۸۶.....ترجمه

۱۸۶.....دیدگاه های مفسرین

۱۸۷.....۱- محرمیت

۱۸۷.....نقل اقوال

۱۸۸.....نظریه

۱۸۸.....۲- استحقاق ارث

۱۸۸.....نقل اقوال

۱۸۹.....نظریه

۱۹۱.....۳- حرمت ابدی نکاح

۱۹۱.....آیه کریمه

۱۹۱.....ترجمه

۱۹۱.....نقل اقوال

۱۹۲.....نظریه

۱۹۳.....۴- مطلقه شدن

۱۹۳.....نقل اقوال